

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СІАУЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 52 (911) Субота, 27 снежня 1952 года Цана 50 кап.

В. І. ЛЕНИН І І. В. СТАЛІН
Малюнак заслужанага дзеяча мастацтва П. Васільева.

Саюз непарушны рэспублік свабодных

Кожны раз, калі стрэкі крэмаўскіх курганцаў паказваюць поўнач, калі гук мажэўскіх вуліц і плошчаў пачынае спаць, — над прасторамі нашай неабсяжнай Радзімы гучаць мерныя ўдары гадзінніка на Спаськай вуліцы.

Адпывае ўдалеч апошні ўдар курганцаў... На нейкае імгненне ўстаўваецца ўрачыстая цішыня. І раптам, як спеў самога сэрца, гучаць простыя і велічныя словы Гімна Саюза Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік:

Саюз непарушны рэспублік свабодных
З'яўдала навак ваяцкая Русь.
Няхай жыве створаны воляй народаў
Адзіны, магутны Савецкі Саюз!

У гэтыя ўрачыстыя хвіліны, пад зван крэмаўскіх курганцаў, асабліва прыгожа робіцца на сэрцы — хочацца марыць, патхніна працаваць і вынаходзіць, каб наша краіна была яшчэ больш магутнай і прыгожай.

І савецкі чалавек — вучоны і калгаснік, рабочы і артыст, дзяткі і студэнт — радуецца слаўным здабыткам сваёй бацькаўшчыны.

На вуліцы горада вырастае яшчэ адзін прыгожы дом, паэт напісаў натхнёную паэму ў абарону міру, геолаг адкрыў новыя багатыя ў непрах ямлі, мінурышч вывёў новую гадзінку рэгістра, артыст выразаў на сцене новую вольгу... Усё гэта зроблена ў імя шчасця свайго народа, а гэта значыць шчасця кожнага савецкага чалавечка.

Лепшыя розумы чалавечыя ўсіх народаў аб'ядналі ў адну дзяржаву — Радзіму і плямён. Але здзейсніць гэтую мару здолелі толькі мудрыя праводзіць чалавечтвы, арганізатары і кіраўнікі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — Ленін і Сталін.

Агартаем календар на трыццаць год назад. Першы Усеасаюзны з'езд Савецкага Саюза 30-е снежня 1922 года... Гэты дзень адзначаны ў летапісе Савецкай дзяржавы падзеяй, якая адкрыла сабой новую выдатную старонку ў гісторыі чалавечтвы. Адрывалі бітвы грамадзянскай вайны. Апошнія банды япон-амерыканскіх інтэрвентаў былі выкінуты за межы нашай Радзімы. Пачаўся перыяд мірнай працы. У парадак дня стала пытанне аб больш цесным аб'яднанні савецкіх рэспублік у адзіны дзяржаўны Саюз. «Трэба было аб'яднаць усе народныя сілы для будаўніцтва сацыялізма. Трэба было арганізаваць абарону краіны. Трэба было забяспечыць усебаковае развіццё ўсіх на-

прымальнасцей нашай Радзімы. Для гэтай мэты неабходна было яшчэ больш аблізіць усе народы Савецкай краіны» («Гісторыя Усеасаюзнай Камуністычнай партыі (большавікоў). Кароткі курс»).

Гісторыя яшчэ не ведала такой малялітнай дзяржавы, якой з'яўляецца Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік, створаны па ініцыятыве Леніна і Сталіна на Першым Усеасаюзным з'ездзе Савецкага Саюза.

Самы перадавы ў свеце савецкі дзяржаўны лад забяспечыў неабмежаваныя магчымасці для эканамічнага і духоўнага росквіту народаў, якіх насіляюць нашу Радзіму. Усе гэтыя трыццаць год былі гадамі яе няспыннага росту. Працоўны народ, разнанальна адланутоў сацыялізма і нацыянальнага ўдзіску, на ўсю веліч разгарнуў свае багатырскія сілы, адолелі здзейсніць свае справядлівыя мары аб шчаслівым жыцці, увабодзіць у рэальныя справы свае сілы, увабодзіць у рэальныя справы свае сілы і смелыя планы. Там, дзе ляжалі багаты і смелыя, — зашумелі калгасныя нівы. Зямныя петыры шчодро раскрылі чалавечу свае багаты. У шахты і на палях прыйшлі найвышэйшыя машыны. Праца з ганёбнага арма, якой яна была пры капіталізме, ператварылася ў справу чэсткі, доблесці і героіствы.

Ленінска-сталінская дружба народаў, заадаваная ў агульнай барацьбе за пабудову камуністычнага грамадства, з гонарам вытрымала выпрабаванне ў ваяцкіх бітвах з намецка-фашысцкімі акупантамі. Працоўныя ўсіх Савецкіх рэспублік на чале з вялікім рускім народам пад мудрым кіраўніцтвам Вялікага Сталіна адстаялі сваю Радзіму ад вераломнага ворага, вызвалілі народы і дзяржавы ад фашысцкага заняволення і дапамагі ім стаць на шлях дэмакратычнага развіцця.

Страчанні раны, якія нанеслі нашай Радзіме нямецка-фашысцкія акупанты, залечаны ў нейкай кароткай тэрмін. У аднаўленні разбураных гарадоў і калгаснага ўдзіліцтва ўся краіна. Рускія і ўкраінцы, латышы і грузіны, казахі і таджыкі — усе народы адзінай сацыялістычнай сям'і — дапамагі ўзняць з руін горад нашай неўміручай славы — Сталінград, залічыць раны горада Леніна, аднавіць разбураны Мінск, адбудоваць Кіеў і іншыя гарады.

За сем год, якія мінулі з часу другой сусветнай вайны, наша краіна зрабіла яшчэ адзін гіганцкі крок у камунізм. Уступіў у строй Волга-Данскі суднаходны канал імя В. І. Леніна і Цымлянская ГЭС. Лясныя палосы сталі на варце багатых ураджаў.

Заканчваюцца работы па абудаванні вядучага палаца навукі на Ленінскіх гарах — Маскоўскага ўніверсітэта імя М. В. Ламаносава. На дарогах краіны расцвілі славу аб рабочым класе нашай рэспублікі магутныя аўтамабілі-самазвалы. Усё гэта нуднае і прыгожае імя ленінска-сталінскай дружбы народаў, вынікі самаадданай працы будаўнікоў камунізма.

А якія захапляючыя перспектывы адкрываюць перад намі дзірэктывы на пяцігадовы нацпятавы план, прыняты XIX з'ездам Камуністычнай партыі Савецкага Саюза! Пройдзе нямнога часу — і ўстапаць у строй новай будоўлі камунізма: Куйбышэўскага, Сталінградскага, Кахоўскага гідрэлектрастанцыі і дзюга будавання магістральных і размеркавальных каналаў перамякчэння вады і разнастайных каналаў, Саратаўскага, Чкалаўскага, Ульянаўскага, Пензенскага абласцей.

Дырэктывы на пяцігадовы нацпятавы план з'яўляюцца яркім пацверджаннем сталінскага вучэння аб тым, што мэтай сацыялістычнай вытворчасці з'яўляецца не прыбытак, а чалавек з яго патрэбнасцямі.

За гады савецкай улады расквітнела культура савецкіх народаў, сацыялістычная па аместу і нацыянальна па форме. Яшчэ паўстагоддзі таму назад беларускі народ быў самым адсталым народам царскай імперыі. Яго мова не лічылася за мову. Толькі пры савецкай уладзе ён упершыню атрымаў сваю дзяржаўнасць. У рэспубліцы пабудавана густая сетка школ. У іх дзеці працоўных вучацца на сваёй роднай мове. Гордзіцца рэспублікі з'яўляюцца Акадэмія навук, Беларуска-дзяржаўны ўніверсітэт імя В. І. Леніна, політэхнічны інстытут імя І. В. Сталіна, Горкаўская сельска-гаспадарчая акадэмія, а таксама многія іншыя вышэйшыя навучальныя ўстановы.

Беларуская савецкая літаратура вырасла ў адзін з перадавых арадаў савецкай літаратуры. Творы беларускіх пісьменнікаў перакладзены на рускую і многія другія мовы брацкіх народаў, на сцянах тэатраў ставяцца п'есы рускай класічнай і савецкай драматургіі.

Беларускі народ ведае, што ўсе гэтыя дасягненні сталі магчымымі дзякуючы бескарыслівай дапамозе вялікага рускага народа і другіх брацкіх народаў. Восем чаму ў сваёй песнях, у творах сваёй лепшых паэтаў ён славіць патхніцкую дружбу народаў таварыша Сталіна, ад шчырага сэрца дзякуе яму за бацькоўскія клопаты аб шчасці ўсіх народаў нашай многанациянальнай дзяржавы.

Адказы таварыша Сталіна І. В.

на пытанні дыпламатычнага карэспандэнта „Нью-Йорк таймс“ Джэймса Рэстана, атрыманых 21 снежня 1952 г.

Пытанне. У момант наступлення новага года і прыходу новай адміністрацыі ў Злучаных Штатах, ці прытрымліваецца Вы яшчэ свайго пераканання аб тым, што Саюз Савецкіх Соцыялістычных Рэспублік і Злучаныя Штаты разглядаюцца ў прадстаячых гадах як мірнае?

Адказ. Я прадаўжаю верыць, што вайну паміж Злучанымі Штатамі Амерыкі і Савецкім Саюзам нельга лічыць непазбежнай, што нашы краіны могуць і надалей жыць у міры.

Пытанне. Дзе, на Вашу думку, крыніцы сучаснага міжнароднага напружання?

Адказ. Усюды і ва ўсім, дзе толькі працягваюцца

агрэсіўныя дзеянні палітыкі «халоднай вайны», прыводзімай супраць Савецкага Саюза.

Пытанне. Ці віталі-б Вы дыпламатычныя перагаворы з прадстаўніцтвамі новай адміністрацыі Эйзенхаўэра для разгляду магчымасці сустрэчы паміж Вамі і генералам Эйзенхаўэрам па пытанню аб аслабленні міжнароднага напружання?

Адказ. Я адношуся да такой прапановы станоўча.

Пытанне. Ці будзеце Вы супрацоўнічаць у якім-небудзь новым дыпламатычным меарпрыемстве, маючым мэтай пакласці канец вайне ў Карэі?

Адказ. Я згодзен супрацоўнічаць, таму што СССР зацікаўлены ў ліквідацыі вайны ў Карэі.

У КАМІТЭЦЕ ПА МІЖНАРОДНЫХ СТАЛІНСКІХ ПРЭМІЯХ „ЗА ўМАЦАВАННЕ МІРУ ПАМІЖ НАРОДАМІ“

17 і 20 снежня пад старшынствам акадэміка Д. В. Скабельска адбыліся паседжанні Камітэта па міжнародных Сталінскіх прэміях «За ўмацаванне міру паміж народамі». Камітэт разглядаў пастановаў прапановы аб прысуджэнні міжнародных Сталінскіх прэмій за бягучы год і прыняў рашэнне па гэтым пытанню.

Нижэй публікуюцца пастанова Камітэта аб прысуджэнні міжнародных Сталінскіх прэмій «За ўмацаванне міру паміж народамі» за 1952 год.

Аб прысуджэнні міжнародных Сталінскіх прэмій „За ўмацаванне міру паміж народамі“ за 1952 год

Пастанова Камітэта па міжнародных Сталінскіх прэміях „За ўмацаванне міру паміж народамі“ ад 20 снежня 1952 года

За выдатныя заслугі ў справе барацьбы за захаванне і ўмацаванне міру прысудзіць міжнародныя Сталінскія прэміі «За ўмацаванне міру паміж народамі» наступным прадстаўнікам дэмакратычных сіл роўных краін наступна:

- 1. Іа Фаржу — (Францыя);
- 2. Сайфудзіну Кітчу — старшыні Усеіндыяйскага Савета Міру;

- 3. Элізе Бранно — дзеячцы Федэрацыі бразільскіх жанчын;
- 4. Поль Робсану — (ЗША);
- 5. Іганеу Бекху — пісьменніку (Германская Дэмакратычная Рэспубліка);
- 6. Джэймеу Эндзіногу — свашчонніку (Капала);
- 7. Ільі Эрэнбургу — пісьменніку (СССР).

Старшыня Камітэта акадэмік Д. В. Скабельцын.
Намеснікі Старшыні Камітэта Го Мо-жо (Кітай)
Луі Арагон (Францыя)

20 снежня 1952 года
г. Масква

А Д О З В А Кангрэса народаў у абарону міру

Світкаўшы Кангрэс народаў у абарону міру, Сусветны Саюз Міру наказваў сваё імя на вышэйшым намагаўні роўных арганізацый, рухаў і пляней, якіх разыходзіцца па многіх пытаннях, але імкучыся да згоды паміж народамі і хочучы веці сумесную барацьбу, каб не дапусціць вайны і забяспечыць мір.

Свабодная дыскусія паказала аднадушную волю Кангрэса пакочыць з палітыкай сілы, якая прынесла вялікія бедствы народам і пагражае ўвернуць чалавецтва ў катастрофу.

Мы лічым, што няма такіх рашагаюссяў паміж дзяржавамі, якія не маглі-б быць вырашаны шляхам перагавораў.

Досыць разбураць гарады і краіны, досыць накапліваць смертавоую зброю, досыць прапаводаць нянавісць і заклікаць да вайны! Час уступіць на шлях перагавораў, каб дагаварыцца!

Мы звяртаемся да ўрадаў пяці вялікіх дзяржаў — ЗША, СССР, Вялікабрытаніі, Кітайскай Народнай Рэспублікі і Францыі, ад якіх у такой вялікай ступені залежыць мір ва ўсім свеце; мы заклікаем іх неадкладна пачаць перагаворы аб заключэнні Пакта Міру.

Вялікая адказнасць ляжыць на ўрадах пяці вялікіх дзяржаў. Народы будзь чакаць іх адказаў. Народы арыбчэ ўсё, каб перамог дух перагавораў.

Мы патрабуем неадкладнага спынення ўсіх ваенных дзеянняў у Карэі.

Няма ніякіх напсаў дагаварыцца, пакуль разбураюцца гарады, пакуль ледца кроў. Калі ваенныя дзеянні спыняцца, ваючыя бакі лягчэй прыдуць да згоды па спрэчных пытаннях.

Мы перакананы, што наша бесстароннае, справядлівае і гуманнае патрабаванне сустрэне падтрымку ўсіх людзей добрага волі.

Мы настойваем таксама на неадкладным спыненні ваенных дзеянняў у В'етнаме, Лаосе, Камбоджы і Малайі і на пазвае безумоўнага права народаў гэтых краін на незалежнасць.

Мы патрабуем спынення насілля, якое мае мэтай падавіць законную імкненні да нацыянальнай незалежнасці, у такіх краінах, як Туніс і Марока.

Кангрэс народаў у абарону міру абвешчае права ўсіх народаў распараджацца сваім лёсам і выбіраць свой лад жыцця без якога-б там ні было ўмяшання ў іх унутраныя справы, якімі-б матывамі гэтае ўмяшанне ні апраўдвалася. Нацыянальная незалежнасць усіх дзяржаў прадстаўляе сабой вялікі перадавы залог міру.

Мы працягваем супраць усякай расавай дыскрымінацыі, якая, зневажачы чалавечую свядомасць, узмаінае небяспеку вайны.

Мы перакананы, што ваенныя пакты, у якіх больш моцная дзяржава ўцягвае больш слабую, няўнясуць на тэрыторыі якой-небудзь краіны межы між краінамі прадстаўляюць сур'езную пагрозу для беспякі гэтай краіны, што можа аказацца ўвергнутай у вайну супраць сваёй волі. Мы лічым, што дзяржава, якая не ўдзельнічае ні ў якой кааліцыі і не трымае межы між краінамі на сваёй тэрыторыі, павінна быць гарантаваная супраць пагрозы адкрытай або скрытай агрэсіі.

Два ачагі апошняй вайны пагражаюць новым пажарам у Еўропе і Азіі. Аднак можна і неабходна дабіцца шляхам перагавораў мірнага вырашэння германскай і японскай праблем. Мы маруем, што трэба ў найкарэйшым тэрмін заключыць з аб'яднанай дэмакратычнай Германіяй мірнае дагавор, які-б выключыў з ўдзелу ў любым ваенным саюзе, накіраваным супраць якой-бы там ні было краіны, з Германіяй, і не будзе мецца нашчаду Еўропе. Мы прапануем заключэнне мірнага дагавору з Японіяй, які накладзе канец яе акупіцыі і дазволіць японскаму народу вярнуцца ў сям'ю міралюбівых нацый. Мы лічым, што трэба аднавіць перагаворы, звязаныя з дзяржаўным дагаворам аб Афэтры, які вызваліць гэтую краіну ад замежнай акупацыі.

Мы азнаёміліся з дакладамі аб прымяненні бактэрыялагічнай зброі, прадстаўленымі выдатнымі спецыялістамі роўных краін, якія наведлі Карэю і Кітай. Уарушаны гэтымі дакладамі, мы катэгарычна патрабуем неадкладнай забароны бактэрыялагічнай вайны і дагаворна ўсіх дзяржаў да Жаўнеўскага пратакола 1925 года. Вялікія дасягненні навуцы не павінны быць сродкам знішчэння мільёнаў безабаронных людзей. Мы патрабуем таксама безумоўнай забароны атамнай зброі, хімічнай зброі і іншых сродкаў знішчэння грамадзянскага насельніцтва.

Мы асуджаем недальнабачных людзей, спярэжваючых, што гонка ўзброеннай можа ўмацаваць беспякі дзяржавы. Мы перакананы, што гонка ўзброеннай узмаінае, наадварот, пагрозу для ўсіх дзяржаў, вялікіх і малых.

Выражачы волю народаў, мы настойваем на тым, каб неадкладна былі пачаты перагаворы аб разабранні, якое павінна быць справядлівым, а не аднабаковым. Мы перакананы, што эфектыўны міжнародны кантроль дазволіць ажыццявіць усеагульнае, адначасовае, наступовае і прапарцыянальнае разабранне.

Мы патрабуем пажаданага прадстаўнікоў усіх народаў, якія настойваюць на хутчэйшым аднаўленні абмену матэрыяльнымі і культурнымі каштоўнасцямі паміж дзяржавамі. Першы крок ў гэтым знешняга гадзю, у гэтым абмену дасягненнямі навуцы, літаратуры і мастацтва пераадаваюцца добравольна і праграду чалавечтвы.

Мы лічым, што Статут ААН прадстаўляе гарантыі беспякі ўсім дзяржавамі свету, але дух і літаратура Статута пашураюцца. Мы настойваем, каб Кітайская Народная Рэспубліка заняла належае ёй месца ў ААН. Мы настойваем таксама на прыёме ў ААН 14 дзяржаў, якія да гэтага часу пазбаўлены магчымасці ўзяць там свой голас.

Мы настойваем, нарэшце, каб ААН зноў змагла стаць тым месцам, дзе ўрады прыходзіць да згоды, і не ашуквалі-б больш надзей, ускладненых на яе ўсімі народамі свету. Народы хочаць жыць у міры, незалежна ад таго, які грамадскі лад у іх краінах і які іх вышэйшы ідэал. Вайна непаўна ўсім народам, вайна кідае свай цень на ўсе калыбкі. Народы могуць змяніць ход падзей, вярнуць людзям іх упэўненасць у тым, што заўтрашні дзень будзе мірным.

Мы заклікаем народы міру змагацца за дух перагавораў і за права людзей на мір!

З В А Р О Т Кангрэса народаў у абарону міру да ўрадаў пяці вялікіх дзяржаў

Неабходнасць адмовы ад прымянення сілы, як сродку ўрэгулявання міжнародных канфліктаў, становіцца з кожным днём усё больш настольнай.

Ужо 600 мільянаў мужчын і жанчын ва ўсіх краінах пачуццём поўнай адказнасці за свядомыя паставілі іх пад патрабаваннем аб перагаворах паміж пяці вялікімі дзяржавамі з мэтай заключэння Пакта Міру.

Палітыкі перагавораў. Вы — народы ў абарону міру ў Вене, урачыста запра Савоз Савецкіх Соц' роднай Рэспублікі, гатых перагавораў.

Пагадненне г Пакта Міру пав' выратуюць сваб' Народы патрабу

Дзесяцітысячны нумар газеты „Звязда“

Вышаў 10-тысячны нумар газеты „Звязда“ — органа ЦК КП Беларусі, Вярхоўнага Савета і Савета Міністраў БССР. Газета „Звязда“ — адна са старэйшых камуністычных газет Савецкай краіны. Увесь яе шлях непарушна аызван з багвай гісторыяй Камуністычнай партыі Беларусі, з яе барацьбой за эканамічны і культурны росквіт беларускага народа ў брацкай сям'і савецкіх народаў.

У сваіх прынятагах „Звязда“ з'яўляецца нумарам газеты „Звязда“ з 10-тысячнага нумара газеты „Звязда“. З дакладам „Гістарычны шлях газеты „Звязда“ выступіў адначасна рэдактар газеты Д. І. Драгуін. У рабоце сходу ўдзельнічалі сакратары ЦК КП Беларусі т.т. М. В. Зямлян і Ц. С. Гарбуноў. Пад бурны апладысменты сход прыняў рашэнне прынятага пісьма Вялікаму Сталіну.

Учора ў тэатры імя Янкі Купалы адбыўся вялікі вечар прыкоўных сталін.

Да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве Майстэрства мастацкага афармлення

Са спектакляў, намечаных для паказу ў час дэкады ў Маскве, ужо ўбачылі свет рамны «Варвары» ў рускім тэатры, «Кастрычнік», «Шчасце паэта» і «Пяць жаравані» ў тэатры імя Янкі Купалы.

Пазнаёміўшыся з аэзімамі мастака П. Масленнікава да спектакля «Варвары» ў рускім тэатры і з іх рэалізацыяй на ўласнай тэатральнай пляцоўцы ў Маскве, трэба сказаць, што даўна ўсё, што ёсць у аэзімах, перададзена ў дэкарацыях. Не ведаючы аэзімаў, можна прызнаць афармленне гэтага спектакля, за выключэннем першага акта, больш-менш удалым. Ёсць і «б'ёмнасць», і перспектывы, і жываснасць, але ўсё гэта адносна. Дэкарацыя даўна і яшчэ не перадае тату аэзімаў, а тэатральныя мастацкія прычынныя п'есы А. М. Горкага і азнамленні з аэзімамі мастака.

У чым прычына істотных недахопаў мастацкага афармлення? Майстэрні і вытворчы камітэт Мінска не навучыліся выдзяляць дэкарацыю на аэзімах. Каларыстыка аэзімаў, як і правіла, не перадаецца ў гэтым афармленні на дэкарацыях. Таму аэзімаў часта не стварае патрэбнай аэзімаў, належага вобліку спектакля. Замысел мастака не поўнасьцю рэалізуецца на сцэне. Многія спектаклі не дасягаюць той выразнасці і ўздзеяння на глядача, якіх яны дасягнулі б, калі б мастацкія выканаўцы навучыліся майстэрству дакладнай перадачы ўсіх якасцяў аэзімаў.

Аэзімы звычайна прымаюцца мастацкім саветам тэатра або Камітэтам па справах мастацтва пры Саюзе Міністраў БССР. Калі яны апаўвадаюць усім патрабаваннем тэатра — іх запыраюць. І на гэтым усё заканчваецца. Далей па аэзімах ствараюцца дэкарацыі, але ніякага кантролю за іх выкананнем няма, ад майстэрняў ніхто з пастаноўшчыкаў спектакляў дэкарацыі не прымае. І часта бывае так, што гэтыя дэкарацыі па каларыту і жываснасці толькі прыблізна нагадваюць аэзімы, на якіх яны зроблены.

У рэжысёрскіх дэкарацыях рэдка калі знойдзеш заўвагу аб тэатральным афармленні. Рэжысёры ў большасці выкарыстоўваюць заўвагу: афармленне добрае або дрэннае. У поспеху спектакля яны рэдка бачыць і заслугу мастака.

Ад мастака часта патрабуюць адлюстраваць на сцэне натуральнасць рэальнасці. У выніку гэтага з'яўляецца беднае і мастацкіх адносін і малавыразнае афармленне, пазабаванае вобразнасці і красачнасці.

Афармленне дэкадных спектакляў павінна быць ажыццэўлена на высокім мастацкім узроўні.

У нас, на жаль, некаторыя дэкадныя спектаклі не належаць узроўню. Пастаноўчы частка тэатра імя Янкі Купалы на гэты час не ўнесла ў дэкарацыі да спектакля «Шчасце паэта» тым выпраўленні, якія былі ўказаны мастаком і рэжысёрам. Неахайна зроблены калісьці да аэзімаў, касцёр у пралогу і эпілогу, печата ў бровары, сцягі ў сямой карціне. Незаахайна яшчэ дэкарацыі друкярні, карціны, Пепербурга. Педанушчальна тое, што амаль усе касцюмы стара і не гармануюць у тавальных адносінах з дэкарацыямі. Да гэтага часу не ўмацаваны паванна палотны, на якіх намалюваны каменныя сцены, зводзі, аркі. Усё гэта ў часе іх варушэння, і ў гледача знікае ілюзія вобраза карціны, якую імкнуцца стварыць рэжысёр і мастак спектакля.

Да гэтага часу (спектакль вышаў паўтара года таму) рабочыя сцены не асвоены працэ перастаноўкі дэкарацыі. Не поўнасьцю ён асвоены і ў спектаклі «Кастрычнік», нягледзячы на тое, што гэты спектакль ідзе ўжо некалькі месяцаў. Праца рабочых не размеркавана. Таму ў часе перастаноўкі, асабліва калі няма машыніста, рабочыя не ведаюць, што ім рабіць, і зачатку пераходзяць адзін другому. А гледач у гэты час чую са сабою шум і неспрыемна адчувае зацягнуты антрактаў. Такія адносіны да тэатральнага афармлення характэрны не толькі для паванна палотнаў. Агульнавядома, што аэзімаў — галоўная фігура спектакля, і яму павінны дапамагаць дэкарацыі, святло, музыка і шумавое афармленне. Але гэтую простую істоту часта забываюць.

Каб паказаць чалавека такім, які ў жыцці, мы павінны ўмець не толькі добра іграць. Дэкарацыі і іншыя элементы афармлення таксама дапамагаюць праўдзівую адлюстраваць тыповыя жыццёвыя з'яў.

У спектаклі «Шчасце паэта» ёсць дзве сцены — пралог і эпілог, афармленне якіх павінна існаваць самастойна, г. зн. самастойна ўздзеянне на глядача. Асабліва гэта стасуецца да паказу Маскоўскага Крэма ў эпілогу. Афармленне эпілога па-

трабуе дапраўкі: яно яшчэ не перадае тых паўчужы, якія хваляюць кожнага савецкага чалавека, калі ён бачыць Крэмаў у сапраўднасці.

Рэжысёр, вырашаючы спэцыфічную праблему, а мастак, афармляючы яе, імкнучы стварыць зручныя для актёрскай ігры абставіны, даў выразнасць спэцыфічнаму руху актёра. Таму яны заўсёды імкнучы скарыстаць разнастайныя віды вырашэння праблемы.

У аэзімах да «Кастрычніка», «Шчасце паэта» мы бачым барэльефнае, глыбіннае, дыяганальнае, перасечана-дыяганальнае і вяртыкальнае вырашэнне. У дэкарацыях-жэ спектаклі афармлены галоўным чынам у барэльефным (плоскім) або франтальным (вырашэнні спэцыфічнай праблемы). Гэта стварае ўражанне аднастайнасці. Не усім правільна выкарыстоўваюцца колеры ў дэкарацыях. Каларыстыка часам перадаецца як нагмажэнне яркіх фарбаў. Але гэта нічога агульнага не мае з жываснасцю. Сапраўдна жываснасць вызначаецца ўменнем з невялікай колькасцю фарбаў стварыць багатую гаму. Вось гэтай сапраўднай тэатральнай жываснасці і некалькіх у нашых спектаклях. Мастацкі-выканаўцы яшчэ недастаткова авалодалі майстэрствам перанясення жываснасці аэзімаў на афармленне спектакля. Нам здаецца, што ва ўсіх дэкадных спектаклях неабходна ўсе выкарыстаць работні на афармленне дэкарацыі адказным мастакам спектакля.

Вялікую ролю ў афармленні спектакля адтрымала асветленне і музыка. У спектаклі «Шчасце паэта» было ўстаноўлена святло, якое не толькі асветляла, але і стварае патрэбную атмасферу, уводзіла жываснасць, давала тамбравае гучанне сцэнам. Але ў часе спектакляў устаноўленае святло вельмі часта парушаецца ў выніку таго, што яшчэ недастаткова засвоены працэ светлавога пераклічэння асветляльнікамі.

І ўсім дроня ў тэатры імя Янкі Купалы наладжана музычнае афармленне спектакляў. Музыка выконваецца аркестрам тэатра на нізкім прафесійным узроўні. Аркестр іграе фальшыва, адсутнічае асамбля, няма амаль ніякіх нюансаў.

Неабходна перабудаваць усю работу музычнай часткі тэатра і дамагчыся, каб афармленне дэкадных спектакляў увесць час якасна паліпшацца.

П. СУШКО.

Заклучае паседжанне Кангрэса народаў у абарону міру

Ярны вехай у гісторыю барацьбы прагрэсіўнага чалавецтва супраць злачынстваў войнаў, за мір і дружбу паміж народамі ўвоўдзі Кангрэс народаў у абарону міру, які восем дзён прадаўжаў сваю работу ў сталіцы Аўстрыі — Вене.

Вячэрняе паседжанне 19-га снежня было заключным паседжаннем Кангрэса. Яшчэ ніколі за ўсе дні работы Кангрэса не было такой многалюднай вельзарнай зала вяскага Кангрэсаўскага, як у гэты вечар. У партах, на балконах і галерэях — дэлегаты, назіральнікі, госці, журналісты. Запоўнены нават праходы паміж крэскамі і для дэлегатаў, Сотні гасцей сабралі ў суседніх залах прамоўцаў па радыё. З балконаў чуваць радасныя песні розных народаў. Гэта спяваюць дэлегаты і госці. Людзі розных мацерыкоў і кантынентаў, поглядзі і вераваннаў гарача развітваюцца перад ад'ездам на радзіму, куды яны панесуць высокародную вестку аб Кангрэсе народаў.

Пасля дэкларацыі генеральнага сакратара Сусветнага Савета Міру Жана Лафата аб саставе Кангрэса і аб праведзенай арганізацыйнай рабоце Кангрэс прыступіў да важнейшай часткі сваёй работы — абмеркавання і прыняцця тых рашэнняў, якія павінны дапамагчы ўзяць новыя мірныя людзей усёй зямлі на барацьбу супраць пагрозы трэцяй сусветнай вайны.

Дэлегаты Кангрэса прафесар Бернал і Жыльбер дэ Шамбрэн зачытаюць тэксты Звароту Кангрэса народаў у абарону міру да ўрадаў і пачынаюць дыскусію і Адавы Кангрэса да народаў свету.

Гэтыя дакументы ставяцца на галасаванне асобна ў дэлегаты кожнай краіны. Ва ўрачыстай абстаноўцы старшыня-ствуючы Ів Фарж паведавае вынікі галасавання. За прыняцце Звароту да ўрадаў і пачынаюць дыскусію прагаласавалі 1637 чалавек; 7 дэлегатаў устрымаваліся.

За Адавы Кангрэса народаў у абарону міру падлі галасы 1.626 чалавек; 10 дэлегатаў устрымаваліся.

Вынікі адлінадушнага галасавання ўдзельнікаў Кангрэса выклікалі новую буру авадзі. Уся зала ўстае; на ўсіх мовах ясуецца вольшчы; «Нахай жыць мір!» 15 мінут прыступілі апладушчыць, выражачы сваё адбранне рашэнням Кангрэса. На вачы многіх дэлегатаў сабым радасці. Дэлегаты бярдуца за рукі, і тысячы людзей спяваюць Гімн дэмакратычнай моладзі.

Калі, нарэшце, змаўкае авадзі, на трыбуну падыходзіць італьянскі дэлегат Джузэпе Ніці, які гаворыць заключную прамову. Мы верым, гаворыць прамоўца, у матчынасць мірнага суіснавання розных рэжыміў, мы верым, што ўсе разнагалосці паміж нацыямі могуць быць вырашаны шляхам перагавораў. Мы перакананы, што мір можа быць вырашаны, і будзем смела і рашуча змагацца за нашу справу.

У тры гадзіны раніцы 20 снежня Ів Фарж аб'явіў волькі Кангрэс народаў у абарону міру закрытым.

У дні зімовых кніжак

Драматычны тэатр імя Янкі Купалы ў дні зімовых кніжак школьнікаў паставіць для дзяцей некалькі спектакляў. Сярод іх дэкадныя спектаклі «Кастрычнік» М. Балышынова і М. Чыгураў, «Шчасце паэта» В. Віткі, а таксама «На досвітку» А. Маляўка, «Сям'я» І. Папова, «Машынка» А. Афінагенава. Школьнікі сталіцы пазнаёмяцца з новай работай калектыва тэатра — спектаклем «Аленька кветачка» І. Карнаухава і Л. Браўскай.

АПОВЕСЦЬ «ЦЕПЛАЕ ДЫХАННЕ» НА НЯМЕЦКАЙ МОВЕ

У дэмакратычнай Германіі ў Берліне вышла з друку на нямецкай мове аповесць беларускага пісьменніка Макара Паслядовіча «Цёплае дыханне».

Папаўненне краязнаўчага музея

Гомельскі абласны гісторыка-краязнаўчы музей папоўніў свае фонды новымі цікавымі дакументамі, якія адлюстроўваюць узледа працоўных Гомельшчыны ў Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і ў грамадзянскай вайне.

На шчытах новай экспазіцыі змешчаны фотадкументы «Разбіццё карнілаўскай эшалонаў пад кіраўніцтвам Л. М. Кагановіча ў 1917 годзе ў г. Гомелі, фатаграфія адважных гомельчан, якія ўдзельнічалі ў грамадзянскай вайне: А. С. Касцюк, член партыі з 1912 года, камандзіра пролетарскай роты, сфарміраванай па ўказанню Л. М. Кагановіча ў г. Рэчыцы для барацьбы з карнілаўскімі войскамі, і рад другіх.

Новыя кнігі

У Дзяржаўным выдавецтве БССР вышлі з друку і наступілі ў продаж наступныя кнігі:

Льва Гурскі. У агні. Раман. Ілюстрацыі мастака Ю. Пучынскага. Рэдактар Я. Шахраўскі. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 516. Цана 11 руб.

Міхась Калачынскі. У вільям паходзе. Вершы і паэмы. Рэдактар А. Кучар. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 212. Цана 4 руб. 95 кап.

Ігнат Дуброўскі. Зямля малалдзе. Рэдактар Ул. Шахавец. Тыраж 10 тыс. экз., стар. 272. Цана 4 руб. 65 кап.

Відавы фільм і яго драматургія

(«Белая вежа». Новы мастацка-відавы фільм кінастудыі «Беларусьфільм»)

Гучаць заключныя акорды музыкі, чуюцца голас диктара: «Мы прыўзнялі толькі частку заслоны: за ёю вельзарныя прыкмы свет — жыццё лесу, у якога няма таямніц для таго, хто ведае прыроду, вывучае і па-сапраўднаму любіць яе...».

Перад гледачом праходзіць кадры эпаветнага кутка прыроды Беларусі — Беларэжскай пушчы. У памяці застаюцца жывыя замалёўкі прыроды, яе флары і фаўны, пудоўныя зімовыя, вясняныя, летнія пейзажы, жыццё зялёў, птушак, іх барацьба за існаванне, законы гэтай барацьбы. Вось лясной палаянай павольна ідзе па глыбокаму снегу зубр. З ярасці

Кадры з кінафільма «Белая вежа»

рышчы дзікія кабаны глыбокі снег у нарэзі дабываць жоладу... Ваўкі, пачуўшы здабычу, акружаюць кабанаў. У гэтай суровае жыццё ўжываецца воля чалавека. Успамінаецца драматычна на сваёй ступіцы эпізод авлавы на ваўкоў. Шкада толькі, што гэты эпізод не зусім звязаны з папярэднімі.

Старажытная пушча паўстае перад гледачом ва ўсе поры года. І трэба аддаць належнае аператарам, які здымаў фільм: пейзажы, знятыя ім, хваляюць сваёй характэрнасцю і настроем, яны палыныя на кампазіцыйнай пабудове.

Але, прагледзеўшы гэты фільм, хочца закручыць некаторыя спрэчныя пытанні, якія датычацца драматургіі відавочна фільма.

Жанр відавочна фільма мае даўнюю гісторыю. Ён нарадзіўся разам з вынаходніцтвам кінаапарата. Першыя кароткаметражкі былі, па сутнасці, відавыя фільмамі. Але там, вядома, не магло быць і гутаркі аб драматургіі гэтых фільмаў. Гэта быў набор карцінак без усіялай думкі і мэты.

Толькі ў наш час жанр відавочна фільма нарадзіў сваю драматургію. Праўда, часам яна бывае паўрахоўнай, фармальнай. Часцей за ўсё «відавы» матэрыял звязваўся ў адно цэлае паказам навуковай экспедыцыі або экскурсіі. У фільмах аб прыродзе прыўнёс ўлюбены прыём — паход вонх натуралістаў і краязнаўцаў па роднаму краю.

Гэтым прыёмам, які ўжо зрабіўся штампам, часткова карыстаўся і аўтары фільма «Белая вежа». Фільм пачынаецца паказам кутка вонх натуралістаў, іх збору ў паход у Беларэжскую пушчу. Гэтую

«Белая вежа». Сцэнарыі план М. Білішчана, дыктарскі тэкст Н. Шпікоўскага, рэжысёр — С. Спалшоў, В. Стральцоў, аператары — А. Булінскі, І. Пікман, кампазітар — Д. Лукас.

Польскі тэатр у Маскве

21 снежня ў Маскве операй С. Манюшкі «Галька» адкрыліся гастролі Дзяржаўнага польскага опернага тэатра імя Станіслава Манюшкі.

За час гастролей тэатр паказаў маскоўскаму гледачу чатыры пастаноўкі — «Галька» і «Страшны двор» С. Манюшкі, «Бунт жакаў» Тадеуша Шыльцэўскага, напісаную пасля вывазлення Польшчы ад гітлераўскай акупантаў, і «Барыс Годуноў» М. Мусаргскага.

Оперны тэатр імя С. Манюшкі вырас з опернай студыі. Нягледзячы на сваю малалодзь, ён з'яўляецца лепшым оперным тэатрам Польшчы. Яго рост і поспехі цалкам звязаны з дасягненнямі народнай Польшчы ў пабудове асноў сацыялізма.

Буржуазны оперны тэатр былой палівай Польшчы оперу «Галька» разглядаў як вузка-асабістую драму славянскай дзяўчыны — сіраты Галькі, які дзусюную драму пастуха Іонька, каханне якога засталася нераздзеленым. Таму ўсе ранейшыя пастаноўкі гэтай оперы налілі характар саптыментальнай драмы.

Але сама музыка Станіслава Манюшкі зусім іншым змяняла вобраз дзеючых асоб «Галькі», надаючы ім вялікі сацыяльны сэнс.

Толькі ў нашы дні, калі мастацтва Польшчы стала свабодным, опера

паходу прысвечана амаль уся першая пачатак другой часткі фільма. Юным натуралістам з'яўляюцца і ў трэцяй частцы.

Знаёмства вонятаў, а значыць і гледача, з пушчай пачынаецца з горада Ельмпаца з яго старажытнай «Белай вежай», прычым, дыктар доўга расказвае аб прызначэнні гэтай вежы ў даўнія часы. Потым гледачу, як-бы вачыма вонятаў паказваюць лясны масіў праз шыльцэўскага, і толькі пасля гэтага на экран з'явіліся пейзажы пушчы.

Эпэпэапыя фільма яўна запалівае Эскурэ у мінулае быў не абавязковым больш, што ён на сутнасці з'яўляецца ў эпізодзе наведвання вонятамі музея запаведніка.

Спраба авлавы ў адно цэлае ўвёс матэрыял экскурсіі вонятаў, у дадзеным выпадку, аказалася не зусім удамай. Эскурэ тую носьць часта дэмануючы, службоўны характар Яна ўжо не змяняе з асноўнай тэмай і не рыхуе сюжэта, не дапамагае глыбокаму і ўсёбагатаму раскрыццю зместу і ідэі фільма. Патрэбна было аўтарам прадмажэстраваць таўшчыню дуба-гіганта — гэта робіць эскурэнтэ-вонятаў пазнаёміць гледача са

зямлямі і птушкамі, якія населяюць пушчу, з вільямі дрэў і раслін — зной у дапамогу прыходзіць вонятаў: яны наглядваюць за зямлямі, збіраюць гербары і г. д. Гледач бачыць на экране вясёлых дзяцей з піперскімі талытэткамі, якія непарэдна і брэнга, як і вельжыц дзесяць, рагуюць на ўсё бачанае імі. Які даўка ўсё гэтага адцягла вяселасць ад сапраўднай дэспічнай работы сядальцаў! Аўтары хадзілі пазнаць жыццё прыроды, якому дыктуе сваю волю чалавек, але выкарыстанне дзіцячае захваленне, якое ўвёс час бачыць гледач, нічога агульнага не мае з такім паказам.

У свай час Масімі Горкі пісаў А. Магронку: «Зямля гэта — сапраўды наша зямля, гэта мы зрабілі яе ўрадлівай, мы ўпрыгожвалі яе гарамі, зрабілі на ёй дарогі, стварылі на ёй рамяшчальныя куткі, мы, людзі, у мінулым — шчыткім кавалачкі бясформеннай і нікчой матэрыі, а зараз — смелыя пачынальнікі новага жыцця». І там, дзе ў фільме чалавек паказаны не пасіўным гледачом, ён энергічна раскрывае таямніцы прыроды. Такія ў фільме навуковыя работнікі запаведніка, якія назіраюць і вывучаюць флору і фауну пушчы, такія егеры, якія абараняюць і клопаюцца аб зверах і птушках, што населяюць пушчу.

Дыктарскі тэкст у фільме «Белая вежа» мае ўхіл да ўільям «прыжыццё». На працягу ўсяго фільма аўтар шматвядома і «прыжыцце» тлумачыць тую ці іншую з'яву, а ў радзе выпадкаў вельмі пасіўна каментуе тое, што адбываецца на экране. Дыктарскі тэкст у відавочна фільме таксама рухае дзею ўперад і складае спеасабівы «сюжэт», чаго вельга сказаць аб дыктарскім тэкце «Белай вежы».

П. ВАСІЛЕЎСКІ.

Паскорыць выданне кніг

Здаўна ў мінскіх цэнтральных кніжных магазінах. Вядома кожнаму прыгожым, зацятым паводатай кнігі, што акуратна расставіцца на паліцах.

Гэта творы нашых беларускіх пісьменнікаў, выданыя да дэкады беларускай літаратуры і мастацтва ў Маскве, — з горадасцю гаворыць прадавец. — Прымяне ўважліва ў рукі такую кнігу. І поспыт на творы беларускіх пісьменнікаў за апошні час вышлі ў свет. Кнігі, выданыя да дэкады, ахвотна набываюць рабочыя, калатнікі, інтэлігенцыя, нашы бібліятэкі.

Дзяржаўнае выдавецтва БССР у гэтым годзе працавала сапраўды значную работу на выпуску мастацкай літаратуры. Дастаткова прывесці некалькі лічбаў, каб пераканацца ў гэтым. Калі ў 1949 г. выдана было вышлі ў свет 32 назвы кніг мастацкай літаратуры, а ў 1951 г. — 50, то ў 1952 г. выдана 90 назваў кніг па рэдакцыі мастацкай літаратуры і 36 — па рэдакцыі літэратурнай літаратуры.

У гэтым годзе галоўная ўвага звернута на выданне літаратуры да дэкады. Запланавана выпусціць 74 назвы кніг мастацкай літаратуры тыражом 802 тысячы экзэмпляраў. Вышла з друку 54 назвы кніг. Важна адзначыць той факт, што ў гэтым годзе выдана завярнула вялікую ўвагу на выданне твораў рускай класікі, савецкіх рускіх пісьменнікаў і пісьменнікаў братніх рэспублік у перакладзе на беларускую мову. 18 назваў такіх кніг будзе выдана да дэкады. У перакладзе на беларускую мову ўжо вышлі: «Варвары» Мамікоўскага, Гогаля, Ісакоўскага, Рыльскага, «Слова аб паўку Ігаравым», анталогія украінскай паэзіі, «Кабар» Шаўчэка і другія. Гэта вельмі важны фактар у літэратурным жыцці рэспублікі. Ён умяноўвае сувязь паміж братнімі літаратурамі і нацыянальна-нава Савецкага Саюза.

Гэта ўвагі аддаецца якасці выдання: туюцца на добрай паперы, над іх тым працуюць лепшыя мастакі літэратурнай літэратуры.

У гэтым годзе галоўная ўвага звернута на выданне літэратуры да дэкады. Запланавана выпусціць 74 назвы кніг мастацкай літаратуры тыражом 802 тысячы экзэмпляраў. Вышла з друку 54 назвы кніг. Важна адзначыць той факт, што ў гэтым годзе выдана завярнула вялікую ўвагу на выданне твораў рускай класікі, савецкіх рускіх пісьменнікаў і пісьменнікаў братніх рэспублік у перакладзе на беларускую мову. 18 назваў такіх кніг будзе выдана да дэкады. У перакладзе на беларускую мову ўжо вышлі: «Варвары» Мамікоўскага, Гогаля, Ісакоўскага, Рыльскага, «Слова аб паўку Ігаравым», анталогія украінскай паэзіі, «Кабар» Шаўчэка і другія. Гэта вельмі важны фактар у літэратурным жыцці рэспублікі. Ён умяноўвае сувязь паміж братнімі літаратурамі і нацыянальна-нава Савецкага Саюза.

Гэта ўвагі аддаецца якасці выдання: туюцца на добрай паперы, над іх тым працуюць лепшыя мастакі літэратурнай літэратуры.

дэкады друкярні імя Сталіна вялікага напружання сіл і энергіі, каб са часова вынаўдзіць гэтую пачасную задачу.

Асабліва трывогу выклікае выданне анталогіі рускай савецкай паэзіі. Да гэтай гаты падзвычайнай важнай кнігі абмяжывае паставіліся і выдавецтва, і Саюз савецкіх пісьменнікаў БССР.

Рэдактаваць анталогію было даручана некалькім аўтарам. На справе-ж рэдактаваннем займаецца чамусьці толькі А. Вялюгіч, які прамерна зацягнуў гэтую работу. Выдавецтва змярцела з такім «стандартным» спраў, у баку застаўся і праўдзівым Саюза савецкіх пісьменнікаў БССР. На паседжанні праціму не абмяркоўвалася пытанне, як рыхтуецца да друку анталогія рускай паэзіі. Не было творчай гаворкі і аб якасці перакладаў. І таму анталогія толькі прысцэпана ў выдавецтва. Да таго-ж не вырашана яшчэ канчаткова пытанне з ле афармленнем.

Са часова выдана да дэкады анталогію можна толькі ў тым выпадку, калі выдавецтва і друкярня прадаставіць ёй «залежную увагу» ў праходжанні ўсіх складаных вытворчых працэсаў.

Аналагічнае становішча з выданнем зборніка артыкулаў «Беларуская савецкая літаратура». І гэты зборнік, па сцвержанню дырэктара выдавецтва тав. Матузэва, наўрад ці выйдзе да дэкады. Кніга са спаленнем была зладзена ў выдавецтва. Доўга выхавалася яна да друку. І нягледзячы на гэта, усё-ж некаторыя артыкулы, уключаныя ў зборнік «Беларуская савецкая літаратура», не былі палісаны спецыяльна для гэтай кнігі. За выключэннем некалькіх направак ні скрачэнняў яны друкаваліся ўжо або ў чарасна, або як прамоўны да тых ці іншых кніг. Здаўна тое, што ў зборніку ні слова не сказана аб вялікай шлеядзе беларускіх пісьменнікаў, якія ўзбагацілі літаратуру цікавымі творами на актуальных тэмах сучаснасці. Гэта — Паслядовіч, Пестрак, Грамовіч, Мележ, Краўчанка, Хадзевіч, Кулакоўскі, Тэчовіч, Кірэнка, Вялюгіч, Валевіч і многія другія. Калі гаварыць пра адважыць творчасць гэтых пісьменнікаў.

Да апошняга часу не зладзена яшчэ ў набор аглянаваная да дэкады кніга выбрана твораў А. Твардоўскага. Рэдакцыя мастацкай літаратуры